

Ongewenst seksueel gedrag in de publieke ruimte

Rapport Ipsos I&O

www.ioresearch.nl

Colofon

Uitgave

Ipsos I&O
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2024/070

Datum

april 2024

Opdrachtgever

Plan International

Auteurs

Anne van Bebber
Roy van der Hoeve

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1 Inleiding	5
2 Resultaten	7
2.1 Associatie ongewenst seksueel gedrag	7
2.2 Prevalentie ongewenst seksueel gedrag	10
2.3 Daders seksueel ongewenst gedrag	15
2.4 Houding ten aanzien van seksueel ongewenst gedrag	17

Samenvatting

Helft jonge mannen ziet ongewenst seksueel gedrag; maakt in de meeste gevallen veel indruk

Ruim een derde van de mannen zag in het afgelopen jaar dat een vrouw werd nagestaard en bijna een kwart zag dat een vrouw werd nagefloten. Zestien procent was getuige van het naroeppen met seksuele opmerkingen en bij 13 procent waren dit beledigende opmerkingen (zie figuur 3, pagina 10)

Betasten en naroeppen met seksuele en beledigende opmerkingen maakten op ruim de helft van de mannen die er getuige van zijn geweest veel indruk. Achternalopen, nasissen, nafluiten en nastaren maakten minder vaak veel indruk, maar vaker een beetje indruk. Bijna de helft van de jonge mannen die het heeft gezien, geeft aan dat het nastaren van een vrouw geen indruk op ze heeft gemaakt (zie figuur 4, pagina 12).

Meerderheid grijpt niet in bij ongewenst seksueel gedrag

Bijna acht op de tien jonge mannen (77%) hebben niets gedaan of gezegd bij de laatste keer dat ze ongewenst seksueel gedrag in de openbare ruimte meemaakten (zie figuur 6, pagina 13). Van de jonge mannen die aangeven niet te hebben ingegrepen, zegt het grootste deel (40%) niets te hebben gedaan omdat ze de situatie niet belangrijk of ernstig genoeg vonden (zie figuur 7, pagina 14).

Begrip voor onveilige gevoelens, maar situaties worden niet altijd herkend

Ruim acht op de tien mannen begrijpen dat vrouwen zich onveilig kunnen voelen in de openbare ruimte. Minder vaak herkennen jonge mannen deze situatie (41%) of weten ze hoe ze vrouwen kunnen ondersteunen (35%) (zie figuur 12, pagina 18).

Een derde van de jonge mannen vertoonde ongewenst seksueel gedrag

Dit is voor de grootste groep (25%) het nastaren van een vrouw (zie figuur 8, pagina 15). Van de jonge mannen die in de afgelopen 12 maanden wel eens OSG hebben vertoond, zeggen zeven op de tien dat ze hebben gedaan zonder erover na te denken (zie figuur 10, pagina 16).

Sociale norm: ongewenst seksueel gedrag wordt niet getolereerd

Acht op de tien jonge mannen zegt dat niemand van zijn vrienden het oké vindt om een vrouw lastig te vallen op straat en dat zijn vrienden op hem zouden neerkijken als hij dat wel zou doen. Bijna driekwart zegt vrienden aan te spreken op hun gedrag wanneer ze vrouwen op straat lastigvallen. Vrijwel alle jonge mannen geven aan geen druk te voelen van vrienden om vrouwen lastig te vallen (zie figuur 11, pagina 17).

Meeste jonge mannen weten wanneer seksueel gedrag ongewenst is

Een (ruime) meerderheid van de jonge mannen geeft aan te weten wanneer een situatie met seksueel gedrag ongewenst is. De meeste overeenstemming is er voor het duidelijk zeggen dat iemand niet wil (95%), dit met andere woorden aangeeft (91%) en de ander wegduwt (90%) (zie figuur 2, pagina 9).

1 Inleiding

Achtergrond, doel en onderzoeksvragen

Plan International heeft een onderzoek laten uitvoeren naar ongewenst seksueel gedrag onder 16- tot en met 25-jarige mannen. Het doel van dit onderzoek is inzicht krijgen in de ervaringen en opvattingen van jonge mannen ten opzichte van ongewenst seksueel gedrag tegen vrouwen in de openbare ruimte.

In dit onderzoek gaat het specifiek om ongewenst seksueel gedrag tegen vrouwen. We bedoelen daarmee meisjes, vrouwen en iedereen die zich identificeert als vrouw, van alle leeftijden. In het onderzoek wordt daarnaast gesproken over jonge mannen; daarmee bedoelen we mannen tussen 16 en 25 jaar oud.

Met dit onderzoek geven we antwoord op de hoofdvraag *“Wat zijn de ervaringen en opvattingen van jonge mannen (16-25 jaar) ten aanzien van seksueel ongewenst gedrag?”*

- *“Wat verstaan jonge mannen onder ongewenst seksueel gedrag?”*
- *“Zijn jonge mannen zelf ooit toeschouwer of deelnemer geweest aan ongewenst seksueel gedrag? En zo ja, in welke context vond dit gedrag plaats?”*
- *“In hoeverre vinden jonge mannen ongewenst seksueel gedrag geoorloofd? Wanneer wel/wanneer niet?”*
- *“Welke opvattingen hebben jonge mannen over ongewenst seksueel gedrag?”*

Methode

Om deze vragen te beantwoorden is een online vragenlijst uitgezet in het Ipsos I&O Panel. Via het panel zijn 16- tot en met 25-jarige mannen direct benaderd. Daarnaast zijn 16- tot en met 25-jarigen via hun ouders, die panellid zijn van het Ipsos I&O Panel, gevraagd om deel te nemen aan het onderzoek. Ook is gebruik gemaakt van een extern panel om aanvullend 16- tot en met 25-jarigen te benaderen. De vragenlijst is uiteindelijk ingevuld door 1.083 mannen tussen 16 en 25 jaar oud.

De nauwkeurigheidsmarge in dit onderzoek is 3 procent. Met een nauwkeurigheidsmarge van 3 procent zal de werkelijkheid bij een uitkomst van 50 procent ergens tussen de 47 en 53 procent liggen.

Tabel 1 Verdeling naar leeftijd

Leeftijd	Aantal	%
16	63	5,8
17	75	6,9
18	88	8,1
19	73	6,7
20	93	8,6
21	90	8,3
22	120	11,1
23	167	15,4
24	157	14,5
25	157	14,5
Totaal	1.083	100

Weging

Op de data is een weging toegepast naar leeftijd, opleidingsniveau en regio. Dit betekent dat de verhoudingen naar deze kenmerken in de respons zijn teruggebracht naar de werkelijk bestaande verhouding. Op deze manier zijn de resultaten representatief voor de populatie wat betreft deze kenmerken.

Analyse

Indien de percentages niet optellen tot 100 procent, is dit het gevolg van afrondingsverschillen. Bij de analyse is zoveel mogelijk gekeken naar relevante verschillen tussen subgroepen op basis van achtergrondkenmerken, zoals opleidingsniveau, leeftijd en regio. De verschillen worden alleen beschreven indien er sprake is van een relevant en significant verschil.

2 Resultaten

2.1 Associatie ongewenst seksueel gedrag

Jonge mannen associëren ongewenst seksueel gedrag in de openbare ruimte met fysiek en verbaal gedrag

We vroegen jonge mannen waar zij aan denken bij ongewenst seksueel gedrag op straat, in het openbaar vervoer, uitgaansleven of in een openbaar gebouw. Het ongewenst en/of ongevraagd aanraken of betasten van vrouwen, werd hierbij in veel van de antwoorden genoemd. Verbaal ongewenst gedrag als het maken van ongepaste en/of seksueel getinte opmerkingen, naroeppen en nafluiten (catcalling) werden ook vaak aangehaald. De meeste antwoorden vallen onder een van deze twee of beide beschrijvingen. Termen als aanranding en verkrachting werden in mindere mate genoemd, evenals intimidatie, nasissen en het lastig vallen van vrouwen in het algemeen. Een enkeling relateert het aan een specifieke handeling of ervaring die zij of een bekende hebben meegemaakt.

Meerderheid weet wat onder ongewenst seksueel gedrag wordt verstaan

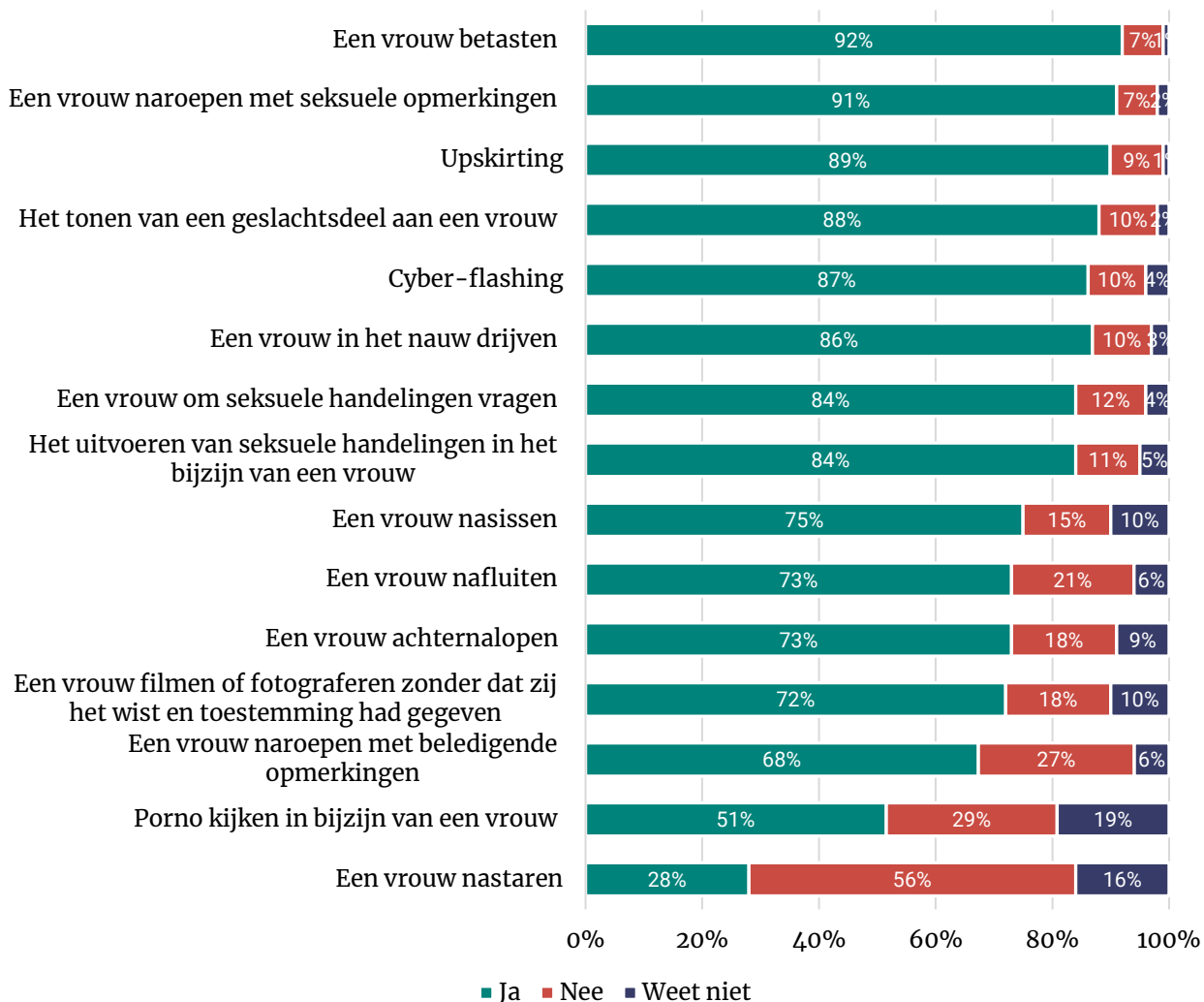
Jonge mannen konden vervolgens in een lijst met gedragingen aangeven welke gedragingen zij wel of niet zien als ongewenst seksueel gedrag tegen vrouwen. Een vrouw betasten wordt door ruim negen op de tien jonge mannen gezien als ongewenst seksueel gedrag, net als een vrouw naroeppen met seksuele opmerkingen. Vlak daarna volgen upskirting en het tonen van een geslachtsdeel aan een vrouw met respectievelijk 89 en 88 procent (Figuur 1).

Vrijwel alle gedragingen in de lijst ziet minstens de helft van de jonge mannen als ongewenst seksueel gedrag. Alleen het nastaren zien minder jonge mannen (28%) als ongewenst seksueel gedrag. Over het kijken van porno zijn de meningen verdeeld: 51 procent ziet dit als ongewenst, 29 procent niet en het overige deel (19%) weet het niet.

Ongewenst seksueel gedrag - gedragingen

- Een vrouw nastaren
- Een vrouw nafluiten
- Een vrouw achternalopen
- Een vrouw in het nauw drijven
- Een vrouw nasissen
- Een vrouw naroeppen met seksuele opmerkingen
- Een vrouw naroeppen met beledigende opmerkingen
- Een vrouw om seksuele handelingen vragen
- Het tonen van een geslachtsdeel aan een vrouw
- Het uitvoeren van seksuele handelingen in het bijzijn van een vrouw
- Een vrouw betasten
- Een vrouw filmen of fotograferen zonder dat zij het wist en toestemming had gegeven
- Fotograferen of filmen onder de rok van een vrouw (upskirting)
- Versturen van ongewenste seksuele afbeeldingen naar een vrouw via Bluetooth of AirDrop (Cyber-flashing of airdropping)
- Porno kijken in bijzijn van een vrouw

Figuur 1 Zie jij de volgende activiteiten als ongewenst seksueel gedrag op straat, in het openbaar vervoer, uitgaansleven of in een openbaar gebouw? (n=1.083)

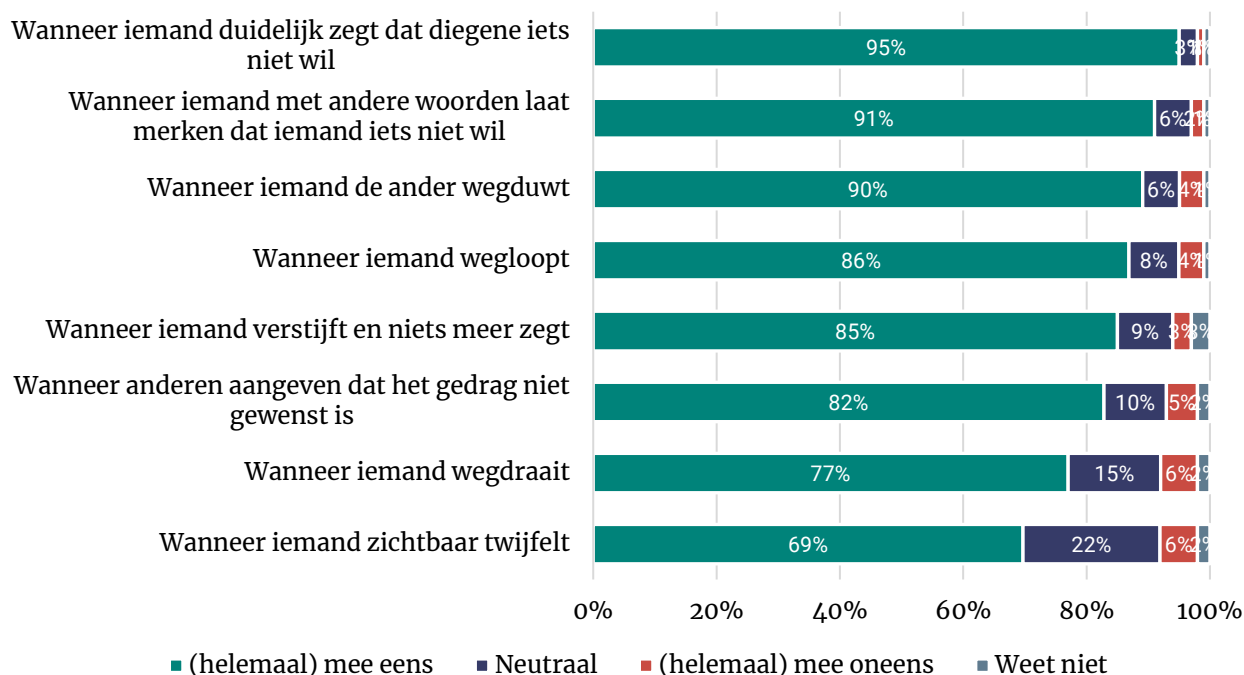

Meeste jonge mannen weten wanneer seksueel gedrag ongewenst is

Een (ruime) meerderheid van de jonge mannen geeft aan te kunnen zien wanneer een situatie met seksueel gedrag ongewenst is. De meeste overeenstemming is er voor het duidelijk zeggen dat iemand niet wil (95%), dit met andere woorden aangeeft (91%) en de ander wegduwt (90%).

Minder duidelijk is – maar nog steeds voor een meerderheid van de mannen wel voldoende duidelijk – als iemand wegdraait of zichtbaar twijfelt. Bij deze acties antwoordt respectievelijk 15 en 22 procent neutraal en 6 procent is het er niet mee eens dat het gedrag dan ongewenst is.

Figuur 2 Seksueel gedrag is volgens mij ongewenst... (n=1.083)

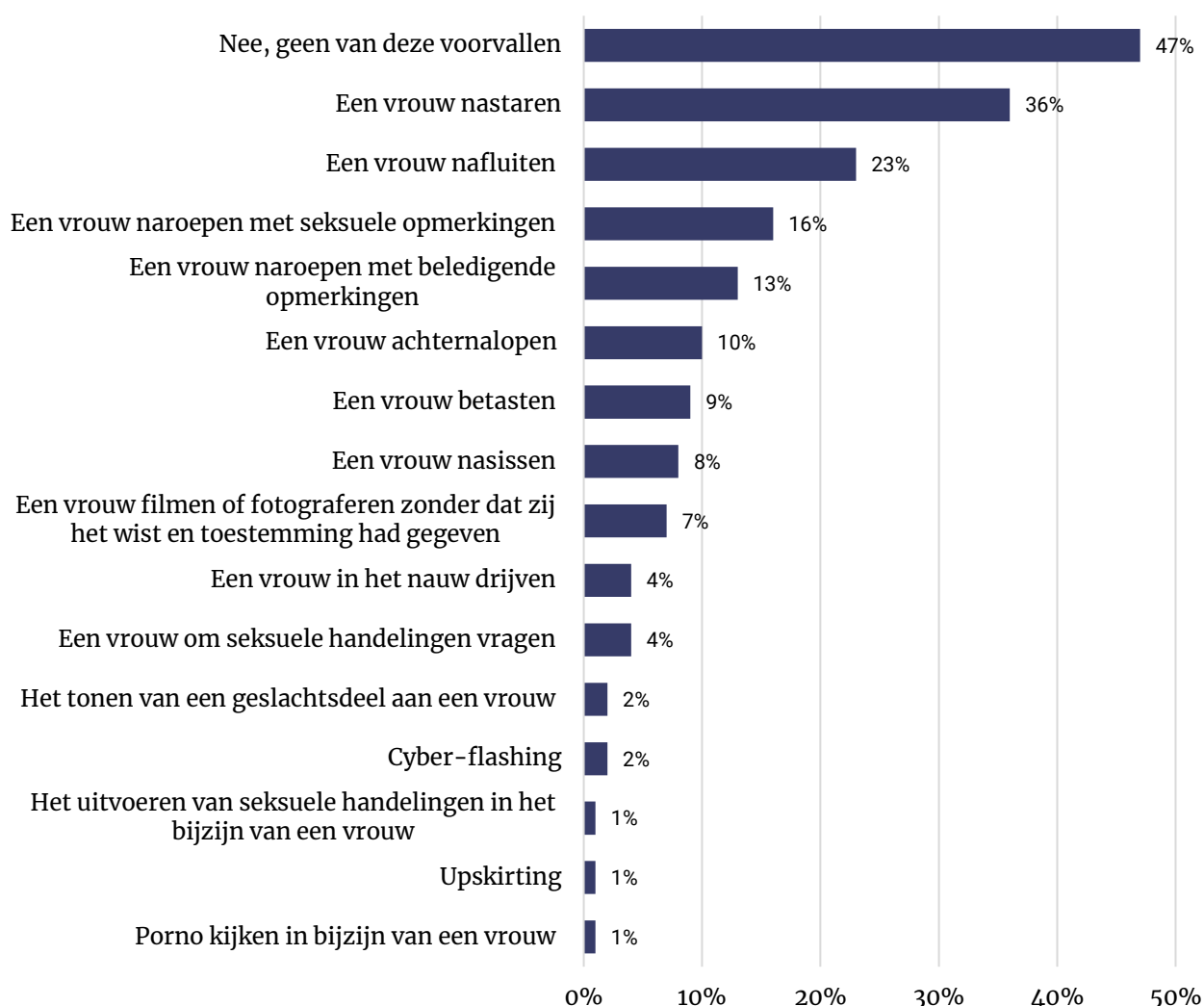
2.2 Prevalentie ongewenst seksueel gedrag

Helpt jonge mannen ziet ongewenst seksueel gedrag

Ruim een derde van de mannen zag in het afgelopen jaar dat een vrouw werd nagestaard en bijna een kwart zag dat een vrouw werd nagefloten. Zestien procent was getuige van het naroeppen met seksuele opmerkingen en bij 13 procent waren dit beledigende opmerkingen. Van het uitvoeren van seksuele handelingen of porno kijken in het bijzijn van een vrouw en upskirting was 1 procent van de jonge mannen getuige geweest.

Bijna de helft was geen getuige bij een van deze gebeurtenissen.

Figuur 3 Heb je in de afgelopen 12 maanden een van de volgende gebeurtenissen gezien op straat, in het openbaar vervoer, uitgaansleven of in een openbaar gebouw? (n=1.083)

Een vrouw nastaren zien veel mannen tien keer of meer

In tabel 2 wordt weergegeven hoe vaak jonge mannen bepaalde gebeurtenissen in de openbare ruimte hebben gezien. Het nastaren van een vrouw hebben jonge mannen het vaakst 10 keer of vaker gezien. Ook cyber-flashing en een vrouw filmen of fotograferen zonder dat ze het wist of toestemming had gegeven worden, als het voorkomt, vaak gezien. De resultaten voor cyber-flashing zijn in verband met het lage aantal waarnemingen echter wel indicatief.

Tabel 2 Hoe vaak heb je in de afgelopen 12 maanden een van de volgende gebeurtenissen gezien op straat, in het openbaar vervoer, uitgaansleven of in een openbaar gebouw? (nmin=5, nmax=371)¹

	1 keer	2-5 keer	6-9 keer	10 keer of meer
Een vrouw nastaren (n=371)	13%	41%	6%	39%
Cyber-flashing (n=23)	42%	32%	3%	24%
Een vrouw filmen of fotograferen zonder dat zij het wist en toestemming had gegeven (n=64)	28%	45%	4%	23%
Een vrouw naroeppen met beledigende opmerkingen (n=141)	27%	43%	8%	22%
Een vrouw naroeppen met seksuele opmerkingen (n=171)	28%	49%	4%	19%
Een vrouw nafluiten (n=238)	24%	54%	5%	17%
Een vrouw nasissen (n=85)	32%	43%	9%	16%
Een vrouw om seksuele handelingen vragen (n=35)	47%	36%	2%	16%
Een vrouw achternalopen (n=109)	37%	42%	7%	14%
Een vrouw betasten (n=94)	41%	48%	4%	7%
Een vrouw in het nauw drijven (n=48)	44%	54%		2%
Porno kijken in bijzijn van een vrouw (n=13)	33%	58%	9%	
Het uitvoeren van seksuele handelingen in het bijzijn van een vrouw (n=10)	47%	53%		
Upskirting (n=5)	47%	53%		
Het tonen van een geslachtsdeel aan een vrouw (n=19)	70%	30%		

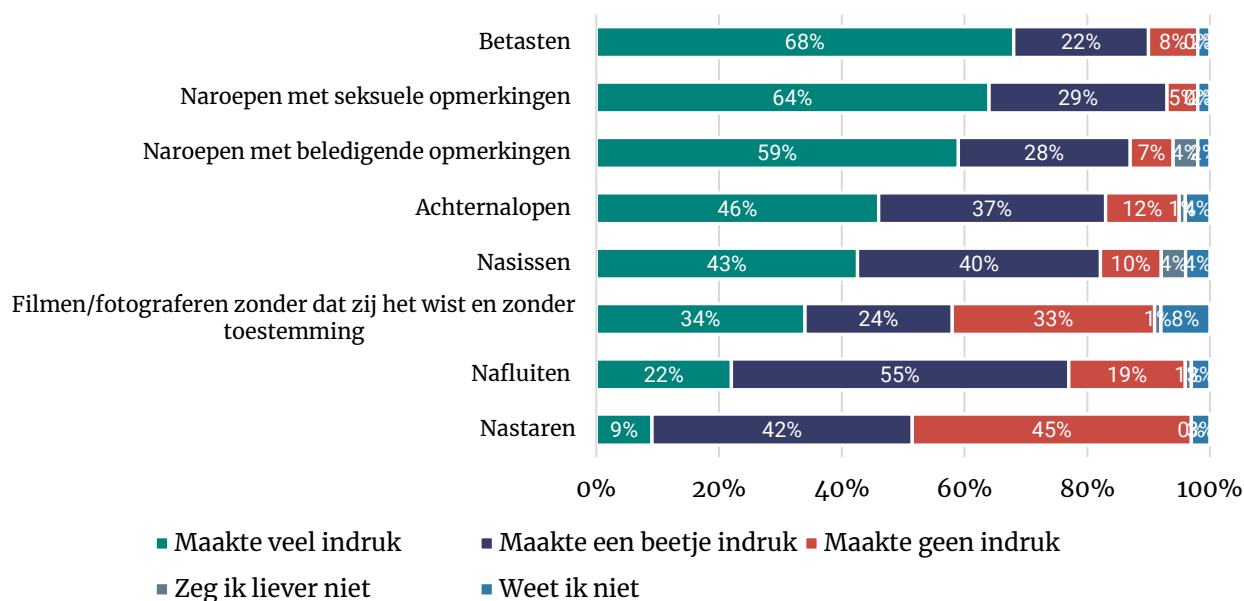
Ongewenst seksueel gedrag maakt in de meeste gevallen veel indruk

De jonge mannen die aangeven getuige te zijn geweest van ongewenst seksueel gedrag, is gevraagd hoeveel indruk de gebeurtenis op dat moment op hen heeft gemaakt. Betasten en naroeppen met seksuele en beledigende opmerkingen maakten op ruim de helft van de mannen die er getuige van zijn geweest veel indruk. Achternalopen, nasissen, nafluiten en nastaren maakten minder vaak veel indruk, maar vaker een beetje indruk.

Bijna de helft van de jonge mannen die het heeft gezien, geeft aan dat het nastaren van een vrouw geen indruk op ze heeft gemaakt. Een derde geeft aan dat het filmen of fotograferen van een vrouw zonder haar toestemming geen indruk op ze heeft gemaakt.

¹ Vanwege het lage aantal waarnemingen (n<50) zijn sommige resultaten vooral indicatief.

Figuur 4 Hoeveel indruk maakte deze gebeurtenis op dat moment op je? (nmax=371)²

Gebeurtenis maakt impact; maar niet op alle mannen

De jonge mannen beschreven via een open vraag de gebeurtenis die de meeste indruk maakte op hen en wat de situatie met hen deed. Een deel noemt dat ze er een ongemakkelijk gevoel van kregen of dat ze hier boos om werden. Ook een gevoel van machteloosheid wordt vaak beschreven, bijvoorbeeld omdat de daders met meerdere waren of omdat de respondent zelf niet zo goed wist hoe hij moest ingrijpen. Een deel van de jonge mannen geeft aan dat zij ook geschrokken zijn en een gevoel van besef of realisatie kregen in de mate waarin vrouwen hier volgens hen mee te maken hebben.

Sommige mannen noemen dat het weinig of niks met ze heeft gedaan. Dit komt bijvoorbeeld omdat de handeling volgens hen onschuldig was of niet echt viel onder seksueel ongewenst gedrag. Het komt ook voor dat deze gebeurtenis vaker voorkomt, waardoor zij er niet gek meer van opkijken. Dit laatste kan ook een reden zijn voor het eerder beschreven gevoel van machteloosheid.

“Ik schrok, het maakte me boos ten eerste en ten tweede was het een reminder dat dit vrouwen dus dagelijks overkomt”

“Het voelde alsof ik er van wat moest zeggen maar ik dit niet durfde”

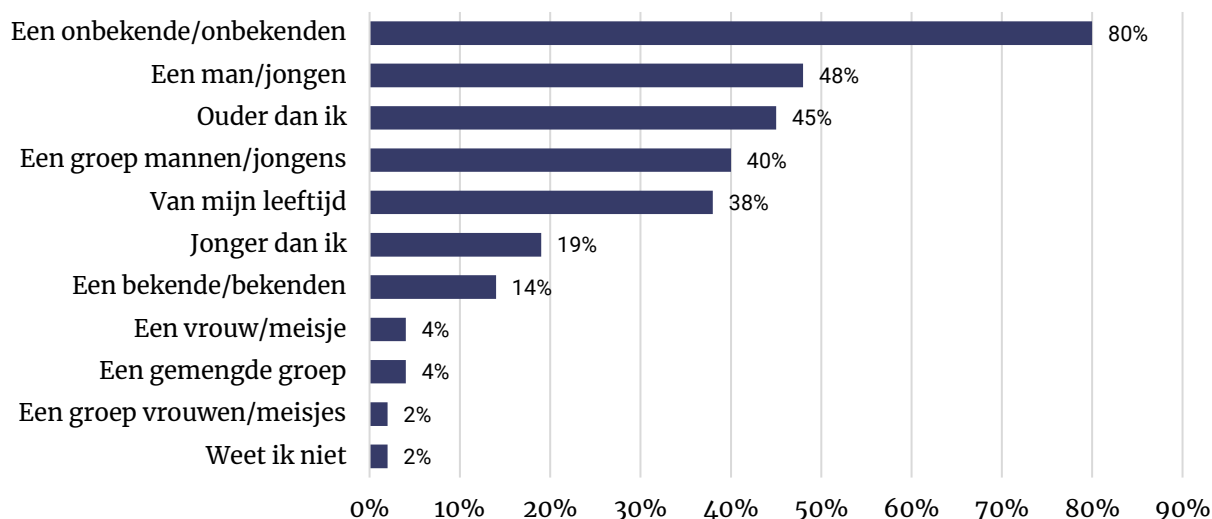
“Het is helaas iets wat vaker voorkomt en ik niet heel erg raar van op kijk”

² Gebeurtenissen met minder dan 50 waarnemingen zijn niet meegenomen.

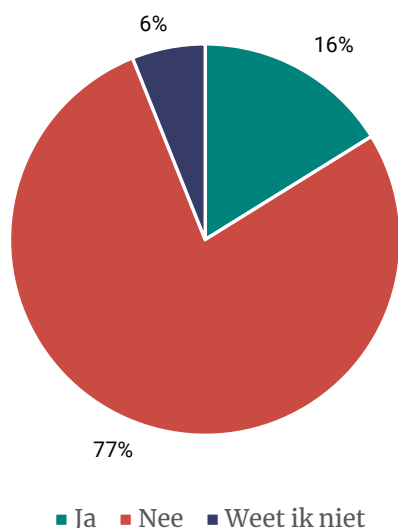
Meestal onbekende(n) verantwoordelijk voor ongewenst seksueel gedrag

Jonge mannen geven aan dat ze de verantwoordelijke(n) voor het ongewenst seksueel gedrag meestal niet kennen. De verantwoordelijke is in bijna de helft van de gevallen man, ouder dan de persoon die de situatie beschrijft en in 40 procent van de gevallen gaat het om een groep mannen/jongens. Een vrouw en een groep vrouwen zijn slechts in respectievelijk 4 en 2 procent verantwoordelijk voor het gedrag.

Figuur 5 Degene(n) die verantwoordelijk waren voor het ongewenst seksueel gedrag dat ik heb gezien, is of zijn... (n=563) Meerdere antwoorden mogelijk

Figuur 6 Denk terug aan de laatste keer dat je een van deze gebeurtenissen meemaakte. Heb je toen ingegrepen (iets gedaan of gezegd)? (n=563)

Meerderheid grijpt niet in bij ongewenst seksueel gedrag

Bijna acht op de tien jonge mannen (77%) hebben niets gedaan of gezegd bij de laatste keer dat ze ongewenst seksueel gedrag in de openbare ruimte meemaakten.

Zestien procent grijpt wel in en benoemt dat ze degene(n) die verantwoordelijk was voor het gedrag hebben aangesproken. Een deel probeerde de vrouw in kwestie te helpen. Een enkeling heeft fysiek ingegrepen, hulp gehaald en/of zich tussen de vrouw en de verantwoordelijke geplaatst zonder verbaal in te grijpen.

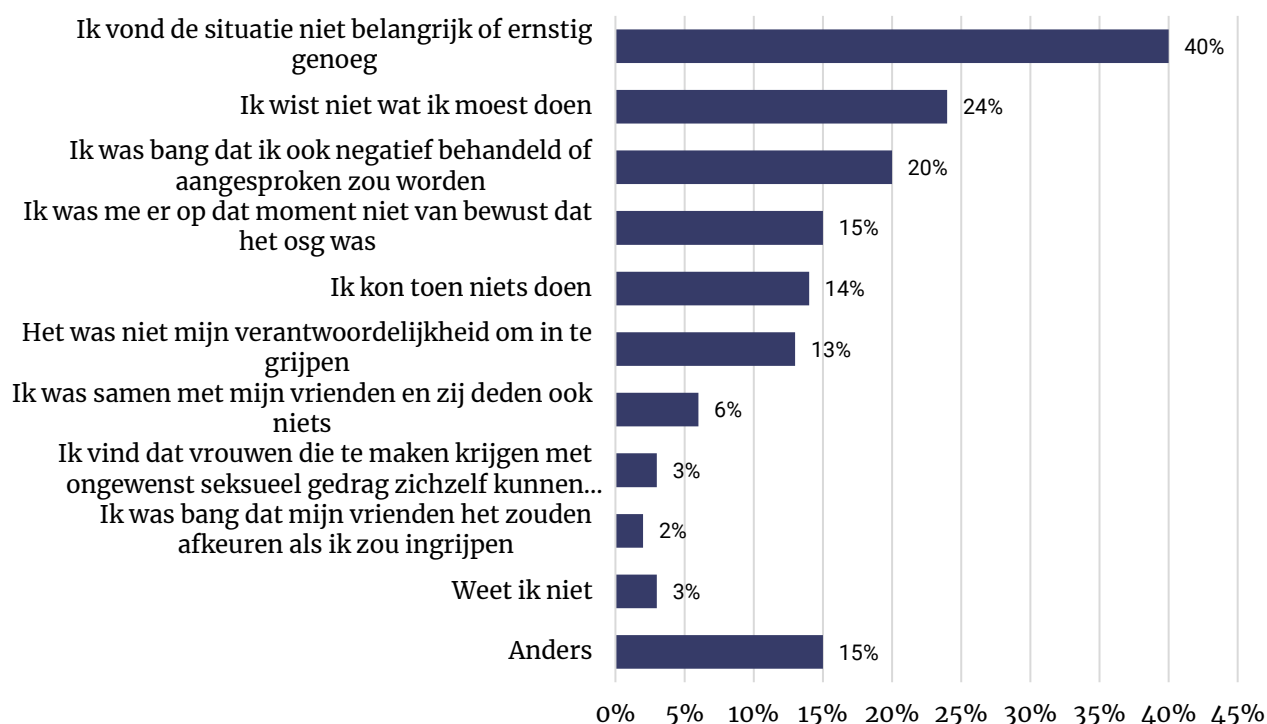
Vier op de tien vonden situatie niet ernstig genoeg

Van de jonge mannen die aangeven niet te hebben ingegrepen, zegt het grootste deel (40%) niets te hebben gedaan omdat ze de situatie niet belangrijk of ernstig genoeg vonden. Bijna een kwart grijpt niet in omdat ze niet wisten wat ze moesten doen en 20 procent was bang ook negatief behandeld of aangesproken te worden.

Een klein deel grijpt niet in omdat ze vinden dat vrouwen zichzelf kunnen verdedigen (3%) of omdat ze bang waren dat hun vrienden het ingrijpen zouden afkeuren (2%).

Vijftien procent van de mannen noemt een andere reden: omdat de vrouwen zichzelf verdedigden, iemand anders greep in en dat ze niet dichtbij genoeg waren om in te grijpen. Hier worden ook angst voor geweld benoemd en dat iemand anders al ingreep. Een behoorlijk deel zegt ook dat het moment al voorbij was; het was dus te laat om in te grijpen. Ook zeggen veel mannen hier dat ze niet hebben ingegrepen omdat het om 'nakijken van een vrouw' ging; zij zien dit niet als ongewenst gedrag.

Figuur 7 Je hebt aangegeven dat je toen niet hebt ingegrepen. Waarom niet? (n=437)

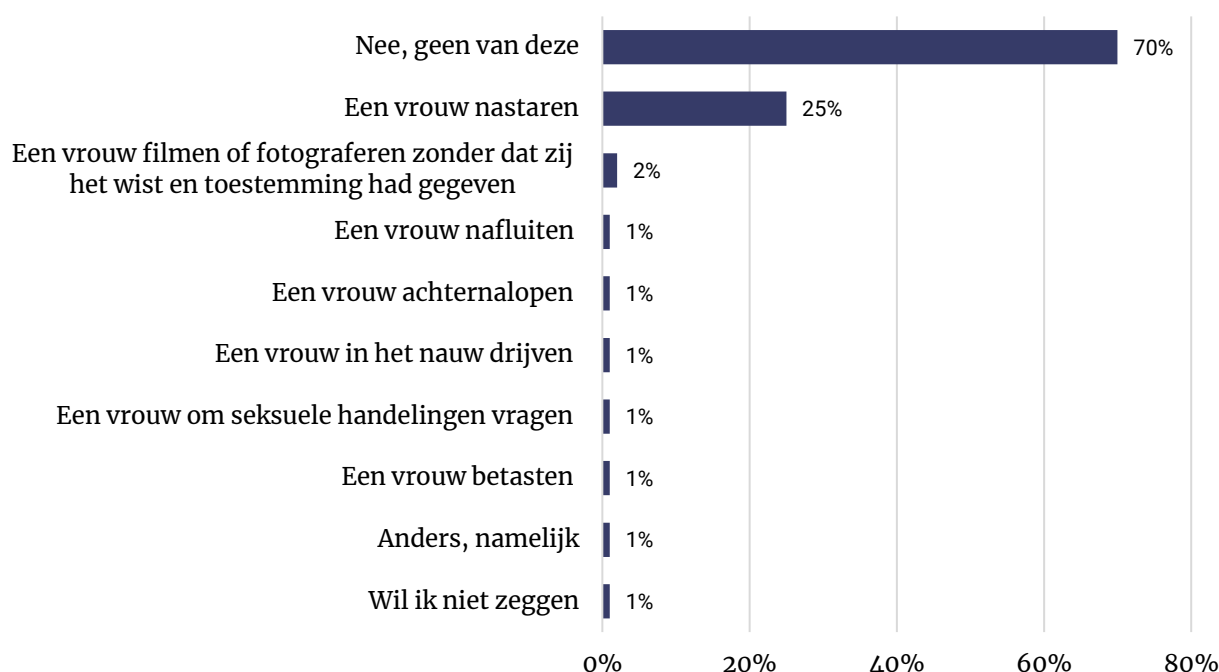
2.3 Daders seksueel ongewenst gedrag

Een derde van de jonge mannen vertoonde ongewenst seksueel gedrag

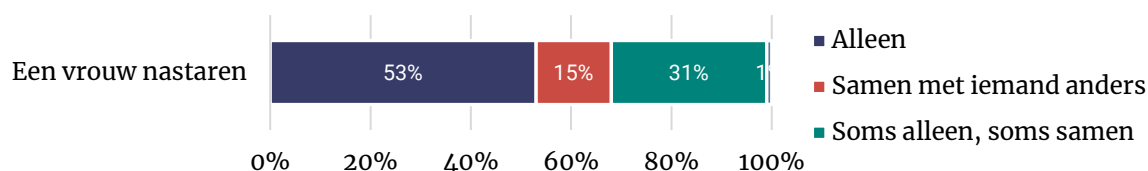
Van de jonge mannen die deze vraag wilden beantwoorden³ vertoonde een derde in het afgelopen jaar zelf wel eens ongewenst seksueel gedrag. Dit is voor de grootste groep (25%) het nastaren van een vrouw. Twee procent heeft wel eens een vrouw gefilmd/gefotografeerd. Eén procent van de jonge mannen geeft toe wel eens een vrouw te hebben nagefloten, een vrouw in het nauw te hebben gedreven, een vrouw om seksuele handelingen te hebben gevraagd of een vrouw te hebben betast. Zeven op de tien jonge mannen geven aan geen van de gebeurtenissen die we als ongewenst seksueel gedrag zien in de afgelopen 12 maanden gedaan te hebben.

Het nastaren van een vrouw gebeurde in meer dan de helft van de gevallen alleen. Een derde deed dit soms alleen en soms samen met anderen (Figuur 9).

Figuur 8 Heb je zelf in de afgelopen 12 maanden een of meerdere van de volgende dingen gedaan op straat, in het openbaar vervoer, uitgaansleven of in een openbaar gebouw? (n=894)

Figuur 9 Deed je dit alleen of samen met iemand anders? (n=208)⁴

³ Met het beantwoorden van deze vraag worden mogelijk strafrechtelijke gegevens en daarmee bijzondere persoonsgegevens verzameld. Respondenten moesten toestemming geven voor de verwerking daarvan. Een deel van de respondenten gaf daar geen toestemming voor.

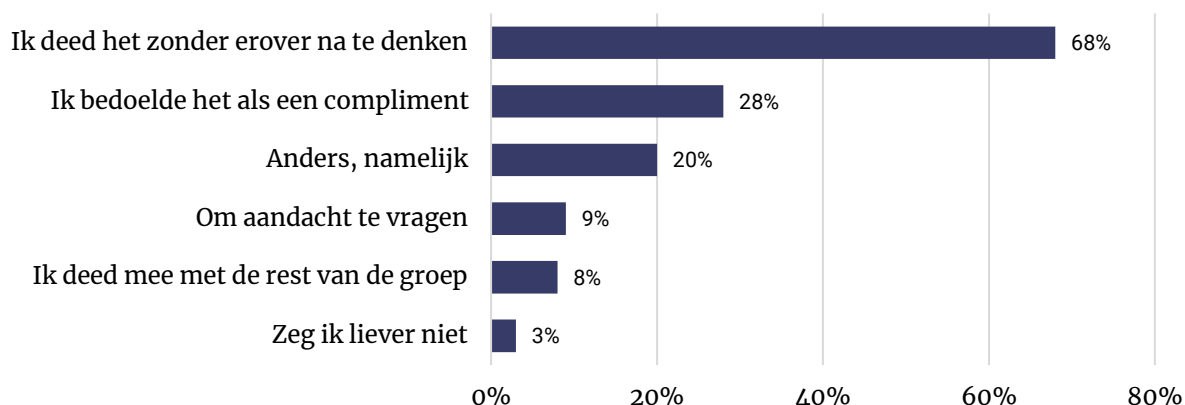
⁴ Gebeurtenissen met minder dan 50 waarnemingen zijn niet meegenomen.

Ongewenst seksueel gedrag vooral onbewust

Van de jonge mannen die in de afgelopen 12 maanden wel eens ongewenst seksueel gedrag hebben vertoond, zeggen zeven op de tien dat te hebben gedaan zonder erover na te denken. Een groot deel hiervan gaat over 'nastaren'; 70 procent van de jonge mannen staart zonder erover na te denken vrouwen na.

Bijna een derde bedoelde het gedrag dat ze vertoonden als compliment. Een op de vijf zegt 'Anders, namelijk'; vrijwel alle reacties hierbij gaan over het nakijken van een vrouw. De jonge mannen geven aan dit te hebben gedaan omdat de vrouw in kwestie erg aantrekkelijk was. Ze geven aan dat dit niet vervelend bedoeld was.

Figuur 10 *Waarom heb je dit gedaan? (n=233)*

2.4 Houding ten aanzien van seksueel ongewenst gedrag

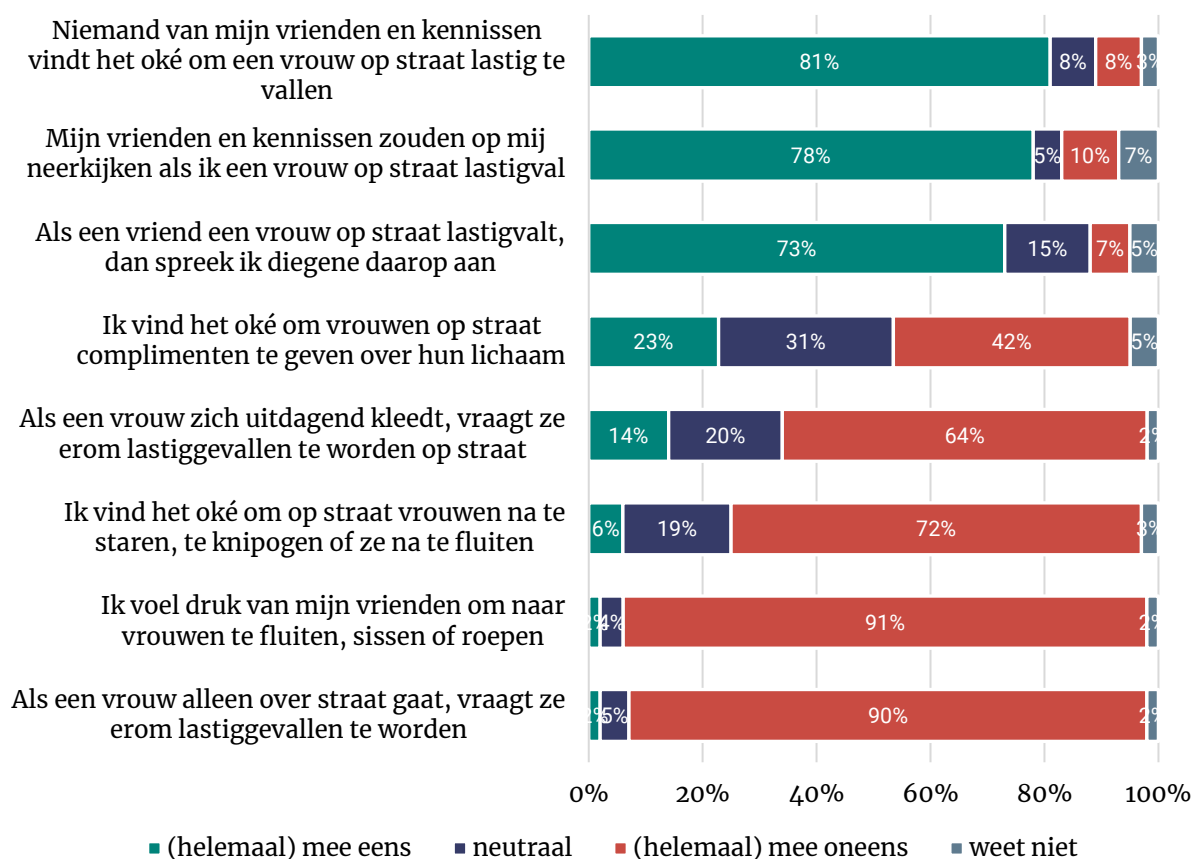
Sociale norm: ongewenst seksueel gedrag wordt niet getolereerd

Acht op de tien jonge mannen zegt dat niemand van zijn vrienden het oké vindt om een vrouw lastig te vallen op straat en dat zijn vrienden op hem zouden neerkijken als hij dat wel zou doen. Bijna driekwart geeft aan vrienden aan te spreken op hun gedrag wanneer ze vrouwen op straat lastigvallen.

Bijna een kwart van de jongens vindt het oké om vrouwen op straat te complimenteren over hun lichaam; 31 procent staat daar neutraal in en 42 procent is het er niet mee eens. Daarnaast vindt 14 procent dat een vrouw erom vraagt om lastiggevallen te worden, als ze zich uitdagend kleedt. Hoewel een deel het complimenteren van vrouwen op straat acceptabel vindt, vindt slechts een klein deel (6%) het acceptabel om vrouwen op straat na te staren, te knipogen of ze na te fluiten.

Vrijwel alle jonge mannen geven aan geen druk te voelen van vrienden om vrouwen lastig te vallen. Ook vinden de meesten dat een vrouw er niet om vraagt lastig gevallen te worden als ze alleen over straat gaat.

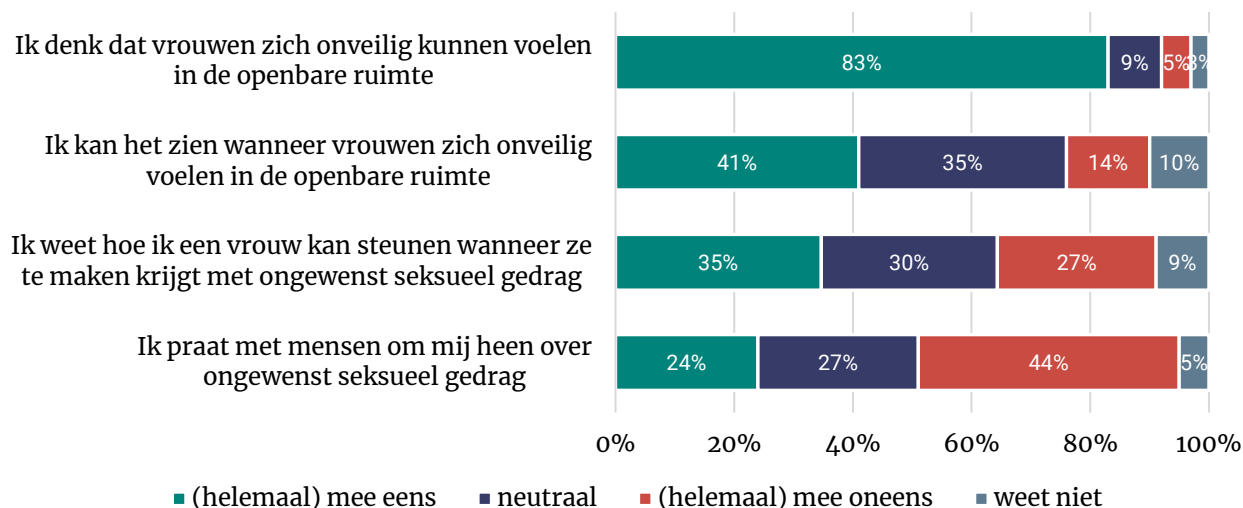
Figuur 11 In hoeverre ben je het eens met de volgende stellingen? (n=1.083)

Begrip voor onveilige gevoelens, maar situaties worden niet altijd herkend

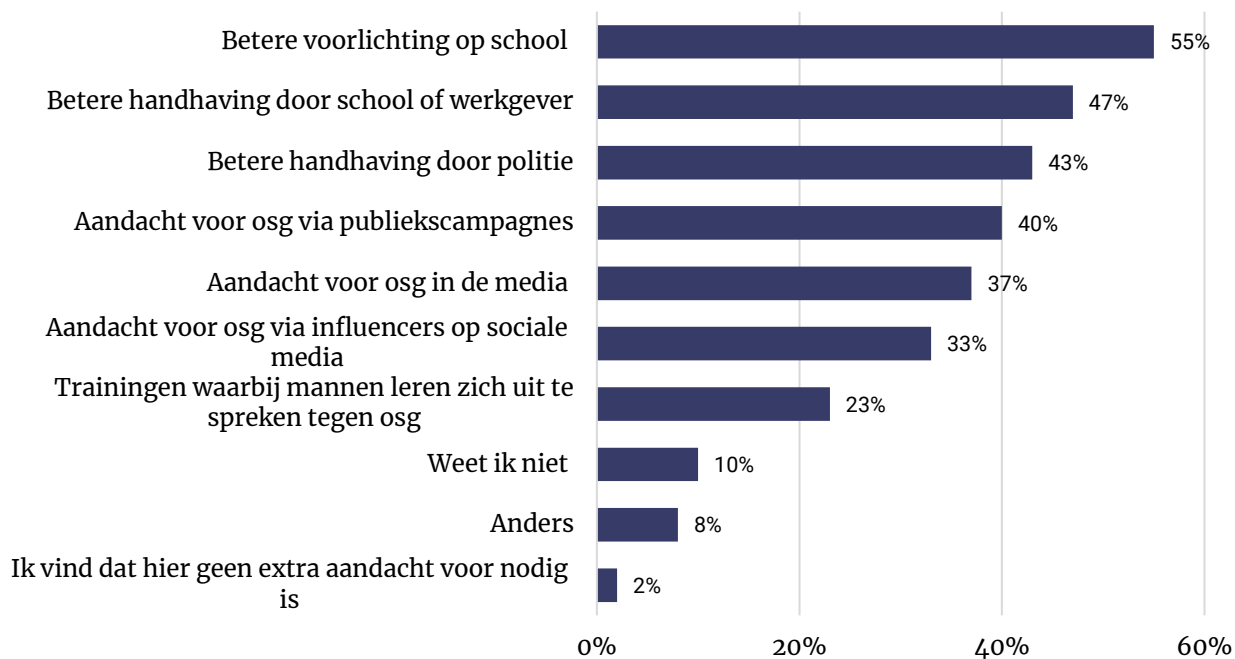
Ruim acht op de tien mannen begrijpen dat vrouwen zich onveilig kunnen voelen in de openbare ruimte. Minder vaak herkennen jonge mannen deze situatie (41%) of weten ze hoe ze vrouwen kunnen ondersteunen (35%). Een kwart praat wel eens met anderen over ongewenst seksueel gedrag; vier op de tien doen dit niet.

Figuur 12 In hoeverre ben je het eens met de volgende stellingen? (n=1.083)

Ruim de helft van de jonge mannen denkt dat ongewenst seksueel gedrag tegen vrouwen in de openbare ruimte verholpen kan worden door betere voorlichting te geven op school. Ook noemt bijna de helft betere handhaving door school, werkgever, maar ook de politie (43%).

Figuur 13 Hoe denk je dat ongewenst seksueel gedrag tegen meisjes en vrouwen op straat, in het openbaar vervoer, uitgaansleven of in een openbaar gebouw verholpen kan worden? (n=1.083)

Contactgegevens

Ipsos I&O Enschede

Zuiderval 70

Postbus 563

7500 AN Enschede

053 - 200 52 00

KVK-nummer 08198802

info@ioresearch.nl

www.ioresearch.nl

Ipsos I&O Amsterdam

Piet Heinkade 55

1019 GM Amsterdam

020 - 308 48 00

info@ioresearch.nl

www.ioresearch.nl

